

Schrijfopdracht 3 In de natuur

SLO, mei 2024

Focus van instructie

In deze les leren leerlingen:

- wat actiewoorden zijn;
- dat je met actiewoorden heel precies kunt tekenen en beschrijven wat een dier doet;
- wat een informatietekst is.

Vertel de leerlingen dat ze vandaag de derde tekst gaan schrijven voor het boek 'Eropuit! Dit keer schrijven ze geen verhaal, maar een informatietekst waarin ze vertellen wat een mol allemaal doet. Het onderscheid in tekstsoorten is in prentenboeken meestal niet zo scherp. Prentenboeken combineren vaak verhalende met informatieve elementen. Dit is het geval in 'Het rijmt niet op mol'¹ dat in deze les voor de oriëntatie op het tekenen en schrijven gebruikt wordt. Dit is ook het geval in het prentenboek 'Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop gepoept heeft'.² Met de introductie van een tekst/schrijfopdracht waarin het gaat om 'lezen om iets te leren', maken kinderen kennis met verschillende soorten teksten en met verschillende doelen van teksten.

Fase 1: Oriëntatie op de schrijfopdracht

Alle kinderen zijn wel eens in de natuur geweest. Om hen warm te maken voor het onderwerp lees je een verhaal voor, bijvoorbeeld 'Het rijmt niet op mol'. In dit prentenboek ontmoet Gis de Geit Milo Mol, die woont in een...

Als hint om te raden waar Milo woont, zegt hij dat het antwoord niet op 'mol' rijmt, maar toch gaat Gis de Geit door met rijmwoorden bedenken. Milo Mol geeft het op en wil het vertellen, maar Gis de Geit wil blijven gissen. Uiteindelijk vertelt Milo Mol dat hij in een molshoop woont. Gis de Geit vindt het maar een zielig hoopje en het rijmt bovendien niet eens op mol. Daar laat Milo Mol het niet bij zitten en hij legt uit dat het geen zielig molshoopje is, maar dat het doorgaat tot diep in de grond... en zo komen ze toch uit bij 'hol'. Praat na het voorlezen met de kinderen over het boek. Vertel dat ze nu weten waar Milo Mol woont. Vraag wat een mol allemaal doet. Dat heeft te maken met acties, met gebeurtenissen. Deze acties staan niet in het boek, maar gaan ze zelf bedenken. Om hen hierbij te helpen, kun je informatieve boeken over de mol in de boekenhoek leggen, plaatjes met woorden laten zien van de mol en eventueel

¹ Het rijmt niet op Mol van Bethan Clarke, vertaald door Bette Westera, uitgeverij Witte Leeuw, 2023.

² Over een kleine mol die wil weten wie er op zijn kop heeft gepoept van Werner Holzwarth/Wolf Erlburch, uitgeverij C. de Vries-Brouwers, 2022.

een filmpje bekijken over de mol, bijvoorbeeld over hoe hij graaft, slaapt en wat hij verder doet. Richt de aandacht van de kinderen steeds op de actiewoorden die duidelijk maken wat een mol doet.

Fase 2: De schrijfofdracht

Vertel de leerlingen dat ze met tekeningen en woorden een informatietekst gaan maken waarin ze vertellen wat een mol allemaal doet. Dit doen ze door vier acties van de mol te tekenen en te beschrijven met actiewoorden. Ze kunnen tekenen en de tekeningen aanvullen met woorden (stempelen, naschrijven of schrijven). Door de taaltekeningen leren hun klasgenoten over het leven van de mol.

Fase 3: Hulp tijdens het schrijven

Geef de kinderen het werkblad met vier kaders (Zie werkblad 3). In deze kaders gaan ze tekenen en/of schrijven over de volgende vragen:

1. Wat eet de mol?
2. Hoe speelt de mol?
3. Hoe graaft de mol?
4. Hoe slaapt de mol?

Vertel dat ze deze vragen kunnen beantwoorden door er taaltekeningen over te maken die de acties van de mol laten zien. Herinner ze aan de vorige taaltekeningen met actiewoorden: over zichzelf in het zwembad, over Ot in de stad. Leg de verschillen met de vorige tekeningen/teksten uit:

- Ze maken nu niet een verhaal, maar taaltekeningen met informatie over wat een mol doet.
- In plaats van één tekening, maken ze vier kleinere tekeningen. Op iedere tekening staat één actie. Zo wordt duidelijk dat de mol allemaal verschillende dingen doet. Vertel de kinderen nogmaals dat je met actiewoorden een gebeurtenis kunt beschrijven.

Er zijn drie manieren van werken, van veel naar weinig steun:

1. De leerling knipt plaatjes uit van een mol en plakt ze in de kaders; de leerkracht schrijft er later een aantal woorden bij die de leerling bedenkt (de vier acties van de mol).
2. De leerling tekent zelf de vier acties in de voorgedrukte kaders van het uitgedeelde werkblad; de leerkracht schrijft er per kader een woord, een woordgroep of zin bij die de leerling bedenkt.
3. De leerling tekent zelf de vier acties en stempelt er enkele woorden of zinnen bij.

4. De leerling tekent zelf de vier acties en schrijft woorden of zinnen na die de leerkracht heeft voorgeschreven, of schrijft de woorden er zelf bij.

Help de leerlingen bij het tekenen, knippen, stempelen en schrijven van enkele woorden of zinnen die de acties van de mol weergeven.

Fase 4: Bespreken van de teksten

De kinderen kunnen in groepjes van vier naar elkaars tekeningen kijken en erover praten. Begin het gesprek aan de hand van de volgende vragen:

- Waar op de tekening eet de mol?
- Waar zie je de mol graven?
- Waar zie de mol spelen?
- Waar zie je de mol slapen?
- Hoe kun je dat zien/waaraan zie je dat?
- Zijn er actiewoorden bij de tekeningen geschreven?

NB: op basis van dit groepsgesprek, waarin ze spelenderwijs leren om teksten te bespreken, kunnen kinderen hun tekening nog aanvullen of veranderen. Ze kunnen bijvoorbeeld details toevoegen, pijltjes zetten bij de getekende acties van de mol of de omgeving erbij tekenen, door duidelijk te maken dat de mol zich in een gangstelsel onder de grond bevindt, of door molshopen erbij te tekenen. Door dingen toe te voegen, maken ze ook kennis met het herschrijven van teksten.

Fase 5: Publiceren van de teksten

Bundel de taaltekeningen over de mol in een apart, derde hoofdstuk 'Het leven van de mol' in het kijk-leesboek 'Eropuit'. In de boekenhoek kunnen de kinderen elkaars teksten lezen en elkaar voorlezen. Om kinderen spelenderwijs bewust te maken van het verschil in soorten teksten kunnen de kinderen ook kiezen welk hoofdstuk ze het liefste lezen: verhalen over activiteiten in het zwembad of in de stad, of een tekst waarin je iets leert over wat een mol allemaal doet.